

چکیده

مقدمه: سلامت روان یکی از مهم ترین شاخصه های سلامت و بهداشت یک جامعه قلمداد می گردد. در میان اختلالات روانی شایع در جوامع افسردگی یکی از شایع ترین بیماری های اعصاب و روان است که همه گروه ها و رده های جامعه را در بر می گیرد. افسردگی یک بیماری شایع، ناتوان کننده و به طور بالقوه تهدید کننده زندگی است که مانع پیشرفت و اعتلای فرد شده و از توانایی انجام اعمال و وظایفی را که بر عهده وی می باشد جلوگیری خواهد نمود و خود این امر باعث اختلال در سلامت و پیشرفت جامعه و عواقب ناشی از آن خواهد شد. دانشجویان به دلیل تغییر محل زندگی، جدایی از خانواده، تنش های تحصیلی و سایر علل دیگر از گروه های در معرض خطر این اختلال محسوب می شوند، این مسئله خصوصا در دانشجویان علوم پزشکی به ویژه دانشجویان پرستاری که درگیر حفظ سلامت جسمی و روانی افراد جامعه هستند، از اهمیت ویژه ای برخوردار است؛ بنابراین سلامت روان این دانشجویان به دلیل خصوصیت و ماهیت حرفه ایشان از اهمیت بسزایی برخوردار است. مطالعه حاضر به منظور سنجش وضعیت افسردگی در بین دانشجویان پرستاری انجام گرفته است تا با دستیابی به اهداف پژوهش که همانا شناسایی شیوع و عوامل مؤثر در ایجاد افسردگی است، بتوان برنامه ریزی آموزشی و تربیتی آنان را مورد بازنگری قرار داد.

مواد و روش ها: این تحقیق یک مطالعه مقطعی می باشد. تعداد نمونه های مورد پژوهش ۷۰ نفر از دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز بودند که به صورت تصادفی انتخاب شدند. پرسشنامه به کار رفته، شکل کوتاه پرسشنامه استاندارد افسردگی بک بود. عوامل مرتبط شامل: جنس، رتبه تولد، بومی و غیر بومی بودن، علاقمندی به رشته تحصیلی، سابقه افسردگی در خانواده، مشکلات خانوادگی و وضعیت اقتصادی-اجتماعی، فوت والدین، ترم تحصیلی، وضعیت تحصیلی و رضایت از دانشگاه می باشد که با آمارهای توصیفی-تحلیلی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته ها: نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد که به طور کلی ۳۵/۷ درصد از دانشجویان رشته پرستاری به درجاتی از افسردگی مبتلا هستند؛ که ۳۱/۸ درصد از پسران و ۲۷/۶ درصد از دختران را شامل می شود. میزان افسردگی با ترم تحصیلی ارتباط معنی دار آماری نشان داد ($P=0/03$). هم چنین افسردگی با فوت والدین، وضعیت سکونت و علاقمندی به رشته تحصیلی ارتباط معنی دار آماری نشان داد ($P>0/05$).

نتیجه گیری: با توجه به نتایج پژوهش حاضر که بیانگر فراوانی افسردگی در بین دانشجویان است، باید تدابیری اتخاذ گردد تا استرس های فردی و محیطی دانشجویان کاهش یابد. کشف و پیگیری موارد بیماری خصوصا در نسل جوان به منظور پیشگیری از عوارض ناتوان کننده بیماری امر مهمی تلقی می شود.

واژه های کلیدی: افسردگی، دانشجویان، پرستاری

^۱ کارشناس ارشد پرستاری بیماریهای روان

نویسنده مسئول: آدرس: لرستان، الیگودرز، خیابان ولیعصر شمالی، دانشکده پرستاری

تلفن: ۰۹۱۳۲۱۶۰۳۶۰، Email: GHADIRIAN_61_FATANEH@YAHOO.COM

^۲ عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی لرستان، دانشکده بهداشت، کارشناس ارشد پرستاری گرایش کودکان

^۳ کارشناس ارشد پرستاری گرایش داخلی-جراحی

سلامت روان یکی از مهم ترین شاخصه های سلامت و بهداشت یک جامعه قلمداد می گردد، محرومیت از این موهبت انسانها را دچار مشکلات عدیده ای خواهد کرد^(۱). براساس مطالعات انجام گرفته در ایران هفت میلیون نفر از مردم، از نوعی اختلال روانی رنج می برند^(۱). در تمام جوامع افراد در معرض اختلالات روانی متعددی قرار دارند، در میان اختلالات روانی شایع در جوامع افسردگی یکی از شایع ترین بیماری های اعصاب و روان است که به زمان، مکان و شخص خاصی محدود نیست و همه گروه ها و رده های جامعه را در بر می گیرد^(۲).

افسردگی نشانگر احساس کسالت روان، کمبود انرژی، از دست رفتگی، ناامیدی، بی فایده بودن، بی علاقه و بدبینی است^(۳)، احتمال ابتلا به افسردگی در طول زندگی برای مردان ۱۰ درصد و برای زنان ۲۰ درصد است که فقط ۲۵-۲۰ درصد کسانی که دارای معیارهای بیماری هستند تحت درمان قرار می گیرند^(۴).

افسردگی یک بیماری شایع، ناتوان کننده و به طور بالقوه تهدید کننده زندگی است، افسردگی می تواند موجب خودکشی، اعتیاد، اعتماد به نفس پایین شود و نتایج حاصل از آن شامل افت تحصیلی و اختلال در عملکرد های شغلی، خانوادگی و اجتماعی می باشد که به طور مستقیم و غیر مستقیم هزینه های هنگفتی را به جامعه تحمیل می نماید^(۵). میزان شیوع افسردگی در ایالات متحده ۷ درصد است و سالانه حدود ۱۱ میلیون نفر به

افسردگی مبتلا می شوند که نشان دهنده افزایش شیوع بیماری در گروه های سنی جوانتر است^(۶) تحقیقات صورت گرفته در ایران شیوع افسردگی در جمعیت کلی را ۲۴-۲۰ درصد نشان می دهد^(۷). افسردگی هر فردی را تحت تأثیر قرار می دهد و متعلق به قشر خاصی نیست ولی برخی افراد جامعه به دلیل موقعیت خاص نسبت به این بیماری آسیب پذیرترند که از جمله می توان به دانشجویان اشاره نمود^(۸). مطالعاتی که در این زمینه در داخل و خارج از کشور بر روی دانشجویان انجام گرفته است، میزان شیوع افسردگی در بین دانشجویان را ۴۴/۱-۹/۱ گزارش کرده اند^(۹).

بین تنش های روانی و افسردگی ارتباط مستقیمی وجود دارد^(۱۰). دانشجویان به دلیل تغییر محل زندگی و جدایی از خانواده در معرض خطر می باشند. فشار تحصیل، اضطراب امتحان و دیگر عوامل تنش زا در طول دوران تحصیل، دانشجویان را در معرض اختلالات مختلف قرار می دهد و افسردگی با درجات متفاوت در آنها دیده می شود^(۱۱).

افسردگی مانع پیشرفت و اعتلای فرد شده و از توانایی انجام اعمال و وظایفی که بر عهده وی می باشد جلوگیری خواهد نمود و خود این امر باعث اختلال در سلامت و پیشرفت جامعه و عواقب ناشی از آن خواهد شد؛ خصوصا اینکه دانشجویان پرستاری درگیر حفظ سلامت جسمی و روانی افراد جامعه هستند بنابراین سلامت روان این

حداقل نمره در هر سؤال یک و حداکثر نمره ۴ بود. نمره دهی این تست به صورت زیر انجام شد :

خلق در سطح طبیعی	۳۱-۲۱
اختلال خلقی خفیف	۳۷-۲۲
افسردگی کلینیکی مرزی	۴۱-۳۸
افسردگی متوسط	۵۱-۴۲
افسردگی شدید	۶۱-۵۲
افسردگی بسیار شدید	۶۲ و بالاتر

یافته ها

نتایج حاصل از مطالعه حاضر نشان داد که به طور کلی ۳۵/۷ درصد از دانشجویان رشته پرستاری به درجاتی از افسردگی مبتلا هستند؛ که ۳۱/۸ درصد از پسران و ۲۷/۶ درصد از دختران را شامل می شود. آزمون مجذور کای تفاوت آماری معنی داری بین افسردگی و جنسیت نشان نداد ($P=0/43$). همچنین تست مجذور کای تفاوت آماری معنی داری با متغیرهایی نظیر وضعیت تأهل ($P=0/53$)، رتبه تولد ($P=0/83$)، وضعیت اقتصادی-اجتماعی خانواده ($P=0/5$)، مشکلات مالی ($P=0/58$)، چگونگی گذراندن اوقات فراغت ($P=0/05$)، دریافت حمایت ($P=0/88$)، مشکلات خانوادگی ($P=0/16$)، سابقه افسردگی در خانواده ($P=0/55$)، اعتقادات دینی و مذهبی ($P=0/16$) و وضعیت تحصیلی مانند معدل و تعداد واحدهای گذرانده ($P=0/4$) نشان نداد. میزان افسردگی با ترم تحصیلی ارتباط معنی دار آماری نشان داد ($P=0/03$). همچنین افسردگی با فوت والدین،

دانشجویان به دلیل خصوصیت و ماهیت حرفه ایشان از اهمیت بسزایی برخوردار است. در هر حال با تشخیص به موقع اختلال افسردگی می توان فرصتی برای پیشگیری اولیه و یا جلوگیری از پیشرفت و وخامت آن و نهایتاً بهداشت روانی برای دانشجویان و جامعه فراهم نمود^(۸).

مطالعه حاضر به منظور سنجش وضعیت افسردگی در بین دانشجویان شاغل به تحصیل در رشته پرستاری انجام گرفته است تا با دستیابی به اهداف پژوهش که همانا شناسایی عوامل مؤثر در ایجاد افسردگی است بتوان برنامه ریزی آموزشی و تربیتی دانشجویان پرستاری را مورد بازنگری قرار داد.

مواد و روشها

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی مقطعی می باشد. جامعه مورد مطالعه شامل کلیه دانشجویان ترم های مختلف تحصیلی شاغل به تحصیل در رشته پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی جندی شاپور شهر اهواز در سال ۱۳۸۶ بودند ($N=150$) که با پرسشنامه استاندارد ۲۱ سؤالی افسردگی بک (*Beck*) مورد بررسی قرار گرفتند که ۷۰ نفر از آنها به پرسشنامه ها بطور کامل پاسخ دادند. ابزار این پژوهش یک پرسشنامه دو قسمتی بود که قسمت اول شامل خصوصیات دموگرافیک و عوامل مؤثر بر افسردگی بود که روایی آن به روش روایی محتوی با نظر اساتید ذیصلاح تأیید شد. قسمت دوم پرسشنامه تست استاندارد افسردگی بک شامل ۲۱ سؤال بود که

وضعیت سکونت و علاقمندی به رشته تحصیلی ارتباط معنی دار آماری نشان داد ($P < 0.05$).

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای مورد پژوهش از نظر افسردگی بر حسب برخی از متغیرهای دموگرافیک

P-Value	افسرده				سالم	شرح
	بسیار شدید	شدید	متوسط	خفیف		
	(/۱۰)۱	(/۱۰)۱	(/۲۰)۲	(/۳۰)۳	(/۳۰)۳	۱
	%۰	%۰	(/۱۱/۱)۱	(/۱۱/۱)۱	(/۷۷/۸)۷	۲
	%۰	(/۱۰)۱	(/۲۰)۲	(/۲۰)۲	(/۵۰)۵	۳
۰/۰۲	%۰	%۰	%۰	(/۲۰)۲	(/۸۰)۸	۴
	%۰	%۰	(/۹/۱)۱	(/۹/۱)۱	(/۸۱/۸)۹	۵
	%۰	%۰	(/۲۰)۲	(/۱۰)۱	(/۷۰)۷	۷
	(/۱۰)۱	(/۱۰)۱	(/۲۰)۲	۰	(/۶۰)۶	۸
۰/۰۵ >	%۰	%۰	(/۱۶/۷)۲	(/۱۶/۷)۲	(/۶۶/۶)۸	بومی
	(/۳/۴)۲	(/۵/۲)۳	(/۱۳/۸)۸	(/۱۳/۸)۸	(/۶۳/۸)۳۷	غیربومی
۰/۰۵ >	%۰	%۰	(/۶/۵)۲	(/۱۲/۹)۴	(/۸۰/۶)۲۵	دارد
	(/۵/۱)۲	(/۷/۷)۳	(/۲۰/۵)۸	(/۱۵/۴)۶	(/۵۱/۳)۲۰	ندارد
۰/۰۵ >	(/۳۳/۳)۲	%۰	(/۳۳/۳)۲	(/۱۶/۷)۱	(/۱۶/۷)۱	بلی
	۰	(/۴/۸)۳	(/۱۲/۵)۸	(/۱۴)۹	(/۱۶/۷)۱	فوت والدین خیر

بحث

اینکه دانشجویان هر جامعه دست رنج معنوی و انسانی آن جامعه بوده و سازندگان فردای کشور خویش هستند بایستی مورد توجه جدی قرار گیرد.

مطابق با یافته های حاصل، افسردگی در ترم اول تحصیلی بیشترین میزان را به خود اختصاص می دهد بطوریکه از

۳۵/۷ درصد گزارش شده ۱۰ درصد از میزان افسردگی

پژوهش حاضر با هدف سنجش میزان افسردگی در دانشجویان و بررسی عوامل تأثیرگذار بر آن انجام شد. درجاتی از افسردگی در بین دانشجویان پرستاری دیده می شود که قابل توجه است، گرچه شیوع افسردگی با درجات شدید و بسیار شدید پایین است ولی با توجه به

گزارش شده مربوط به دانشجویان ترم یک است و از مجموع کل دانشجویان ترم یک ۳۰ درصد سالم و ۷۰ درصد افسرده بوده اند که شاید جدایی از خانواده و مواجهه با شرایط جدید و یا عدم تطابق واقعیت ها با رؤیاهای قبلی دانشجویان از محیط دانشگاه را بتوان علت آن دانست، ۷/۱ درصد از میزان گزارش شده در پژوهش حاضر مربوط به دانشجویان ترم ۳ بودند که از مجموع کل آن ها ۵۰ درصد افسرده و ۵۰ درصد سالم بودند. از آنجا که ورود به عرصه بیمارستان و رویارویی با واقعیت های بالین در ترم سوم تحصیلی اتفاق می افتد می توان دلیل احتمالی افسردگی دانشجویان را مواجهه با بالین دانست. ابراهیمیان در تحقیق خود در بررسی افسردگی دانشجویان پرستاری دانشگاه تهران، میزان افسردگی دانشجویان را هنگام ورود به عرصه بالین کمتر گزارش کرد^(۱۲)، که با پژوهش حاضر همخوانی ندارد. ۴/۴ درصد از میزان گزارش شده افسردگی مربوط به دانشجویان ترم ۷ و ۵/۸ درصد دانشجویان ترم ۸ بود که پس از ترم های ۳ و ۱ بالاترین رقم افسردگی را به خود اختصاص می داد، در این زمینه نگرانی از آینده ی شغلی و برآورده نشدن توقعات از رشته تحصیلی را می توان علت احتمالی دانست. هاشمی در پژوهش خود در بررسی افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی یاسوج گزارش کرد، ۷۵ درصد دانشجویان افسرده آینده شغلی بدی را برای خود تصور می کردند، بنابراین می توان نگرانی از آینده شغلی را از علل افسردگی در ترم های آخر تحصیلی دانست^(۱۳).

وضعیت سکونت می تواند عامل اثرگذار بر میزان افسردگی باشد. در مطالعه حاضر ۱۷/۱ درصد دانشجویان شرکت کننده بومی و ۸۲/۹ درصد غیر بومی بودند، از ۳۵/۷ درصد افسردگی گزارش شده ۵/۸ درصد میزان افسردگی مربوط به دانشجویان بومی و ۲۹/۹ درصد مربوط به دانشجویان غیر بومی بود. افسردگی در دانشجویان غیر بومی بیشتر بوده و با رضایت از خوابگاه ارتباط معنی داری نداشت ($P=0/۸۷$)؛ بنابراین دانشجویان غیر بومی با مسائلی غیر از رضایت از خوابگاه مواجه بودند. در مطالعه نجات در بررسی شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی شهر تهران نیز محل تحصیل و افسردگی رابطه معنی داری داشتند که در دانشجویان غیربومی بیشتر بود^(۱۴)، این امر می تواند ناشی از عدم امکان مسافرت دانشجویان، دیدار خانواده در فاصله زمانی کوتاه به علت هزینه سنگین مسافرت و مشکلات دیگر از جمله تفاوت های فرهنگی و شرایط آب و هوایی متغیر باشد.

بین علاقه مندی به رشته تحصیلی و میزان افسردگی ارتباط معنی دار آماری وجود دارد، ۴۴/۳ درصد دانشجویان علاقه مند به رشته تحصیلی بودند و ۵۵/۷ درصد علاقه مند نبودند، ۸/۶ درصد از میزان افسردگی در گروه دانشجویان علاقه مند و ۲۷/۱ درصد در گروه دانشجویان غیر علاقه مند بود. که با مطالعه ظهور در خصوص میزان افسردگی در دانشجویان دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی کرمان و مطالعه افسردگی در دانشجویان دانشگاه هرمزگان ($P = 0/۰۱$) همخوانی دارد^(۱۵ و ۱۶).

پیشنهاد می شود آگاهی کافی و کاملی در خصوص تمام رشته ها از طریق سازمان های عمومی به نحو مطلوب توسط متقاضیان رشته های تحصیلی دانشگاهی کسب گردد و شناخت کافی از نقاط مختلف جغرافیایی در اختیار داوطلبان ورود به دانشگاهها قرار گیرد. توجه بیشتر دست اندرکاران دانشگاهی و مراکز عالی به دانشجویان غیربومی و افزایش فعالیتهای فوق برنامه و مذهبی در ایجاد شرایط آرام و مطلوب مؤثر خواهد بود، در نهایت توجه به افراد در معرض خطر و تقویت بخش مشاوره و حمایت دانشجویان مشغول به تحصیل در حرفه پرستاری بیش از پیش پیشنهاد می گردد.

تشکر و قدردانی

در پایان از زحمات کلیه کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند تشکر بعمل می آید.

فوت والدین با میزان افسردگی در ارتباط است، بطوریکه در پژوهش حاضر در ۹۱/۴ درصد از واحدهای مورد پژوهش والدین در قید حیات و ۸/۶ درصد فوت یک یا هر دو والد گزارش شد که از میزان کل افسردگی گزارش شده ۷/۱ درصد مربوط به گروه هر دو والد زنده و ۲۸/۶ درصد مربوط به گروه والد فوت شده گزارش شد. کاپلان می نویسد فوت والدین یکی از عوامل مساعد کننده والدین برای ابتلا به افسردگی است به طوریکه فوت والدین قبل از سن ۱۱ سالگی یکی از عوامل خطر ساز بسیار مهم در ابتلا به افسردگی در بزرگسالی محسوب می شود. پژوهش حاضر نیز نشانگر ارتباط معنی دار این عامل با افسردگی است^(۴).

نتیجه گیری

افسردگی شایعترین اختلال روانی شناخته شده در جامعه است ولی با این وجود تعداد بسیار کمی از افرادی که معیارهای بالینی بیماری را دارند تحت درمان قرار می گیرند. بنابراین کشف و پیگیری موارد بیماری خصوصا در نسل جوان به منظور پیشگیری از عوارض ناتوان کننده بیماری امر مهمی تلقی می شود. مطالعه حاضر نشان داد شیوع افسردگی در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اهواز ۳۵/۷ درصد بوده که رقم بالایی را به خود اختصاص می دهد. بنابراین بایستی تدابیری اتخاذ گردد تا عواملی که در بروز افسردگی مؤثر هستند کاهش یابند و با شناخت سریع و به موقع از عواقب آن پیشگیری شود.

1. Forotan M. Assessment of depression among academic students. *Iran journal of nursing spring*. 1384. 132. P 41-2.
2. Azad Marz abadi A. Assessment of cultural stressors effects on mental health of Baghiatallah students. *Collection of second mental health seminar for university students. Tarbiat Modaress university*.1383.
3. Perko IE, Kreigh HZ. *Psychiatric and mental nursing ,A commitment to care and concern*, 3ed, *Appietion and Lance* ;1988,p:143-146.
4. Kaplan J, Sadock Bj. *Synopsis of sychiatry, behavioral cience, Clinical psychiatry*, 5ed, *Baltimore Williams &Wilkins*; 2003.
5. Sharifi Kh, Souki Z, Khademi Z, Hoseynian M, Tagharrobi Z. *Depression level and related factors amongst students in Kashan medical university. Kashan Research and scientific Journal* . Vol 4. Winter 1379. N 16. P 54-8.
6. Carson V.B. *Mental Health Nursing*. 2nd Ed. US: *Sunders*; 2000:p.680.
7. *Statistics of Research and pricess center in Ministry OF Health*.1385. www.Bitaraf.com/
8. Rashid Zavie F, *Assessnet of depression amongst students in nursing and midwifery faculty of medical university of Zanzan province*. Vol 9. Fall 1380. N 36, P 44-54.
9. Karimi Zarchi E , Tavalae e, Adibzade E, Hoseinlo Sh. *Depression and related factors amongst medical students. Kousar Medical Journal*. Vol 8. Fall 1382. N 3 . P 231- 234.
10. Kalimon, and etal. *Psychological factors at work, word health organization. Jeneva*; 2000, p: 2.
11. Zeyghami Z, Sharif F, Ayatollahi E, Ashkani H. *Nursin stressors amongst students of Shiraz Medical university. Articles of mental health seminar*.P16.
12. Hashemi mohamad abad N, Ghader zade B, Ghafarian shirazi H, *Depression and its related factors amongst students in Yasouj universities in 1380. Journal of medical research*.Shiraz medical university. Vol 2. Fall 1382. N 1. P 19-27.
13. Nejat S, Yazdani sh, Mojebi E, Mohammadi . *Incidence of depression amongst students in Tehran medical university, collection of articles presented in the first mental seminar in Tarbiat modarres university*. P9.
14. Zohor E, Mossafar khani A, *Epidemiologic assessment of depression among student in Kerman health faculty and its comparison with other places of the country. Scientific Journal of Birjand Medical university*. Vol 6. N 1-2.1378.P 75-82.

*Prevalence of depression and associated factors in nursing students Joundishapour**Ghadirian F. Karami K. Babashahy M.***Abstract:**

Background & Objectives: Mental health is considered as one of the most important indexes of community health Among the most common psychiatric disorders in communities. Depression is one of the most common psychiatric illness that effect all community groups and categories . Depression is a common, debilitating and potentially life threatening disorder could prevent promotion of individual achievements and the ability to perform actions and tasks that he is responsible for and as a result could impair people's health and progress in the society. University Students due to the changes of living place, separation from family, academic stress and other reasons are at higher risk for this disorder. This matter is important in students of medical sciences, especially nursing students that are involved in maintaining their individual physical and mental health . therefore, these students are very important because of their professional character and nature of course. This Study has been done to measure the status of depression among nursing students to achieve the research objectives that certainly identify the prevalence and factors leading to depression.

Materials & Methods: This study is a cross sectional study. study samples was consisted of 70 nursing students in Jondishapour Medical Sciences that randomly were chosen. Questionnaire "Beck Depression " was applied as study instrument . Relevant factors such as: sex, birth, being native, field of interest, family history of depression, family problems and socio - economic status, parental death, semester, and educational status were assessed. Finally, Data were analyzed with statistics - descriptive analysis.

Results: The results of this study showed that overally 7 / 35 percent of nursing students were affected by Depression; 8 / 31 percent of boys and 6 / 27 percent of girls are included. There was a significant relationship Between Depression and the semester ($p=0.03$). Parental death, interest to field ,and being native with depression showed a significant relationship ($p>0.05$).

Conclusion: The results of this study indicated the prevalence of depression among students. some measures must be taken to reduce environmental and individual stresses in university students. Detection and follow up high risk cases, especially in the younger generation is considered very important to prevent the debilitating effects of this disorder.

Key words: Depression, Students, Nursing